

KANATAUP UKIUQTAQTUNGATA TARIURMIUTANUT NUNANNGUAQ

*Taanna Nunannguaq kiinaujaqaqtitaujuq ilangani
Gordon amma Betty Moore Katujiqatigiinik.*

Atuqujaujuq takujaujunnarluni:

Tariurjularijikkut Ukiuqtaqtumi Atutsiarnirmut Katujjiqatigiit, Nunarjuarmi Uumajulirijikkut Kiinajangit Kanatami, amma Mitilirijikkut Kanatami. (2018). *Kanataup Ukiuqtaqtungata Tariurmianut Nunannguaq*.
Aatuva, Antiaru: Tariurjularijikkut Ukiuqtaqtumi Atutsiarnirmut Katujjiqatigiit.

Qaangata ajinnguanga: *Siarnaulluni Nunannguaq Kanataup Ukiuqtaqtungani* taassuma Jeremy Davies
Iluanittuq: Nalunaijaqsimattiaqtuq Kanataup Ukiuqtaqtungani

Tamanna pilirangujuq laisansiqaqtuq taakuatigut Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Nunarjuarmi Laisansi.
Taasumaa laisansimi takugumaguvit, uvungarluti <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0> uvvaluunniit uvunga titirarlutit
Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Ajinngualimaat © ajjiliuriñinut

Naasautinga (ISBN): 978-1-7752749-0-2 (paippaamut saqqititat)
Naasautinga (ISBN): 978-1-7752749-1-9 (qarasaujatigut saqqititat)
Uqalimaagaqarvik amma Tuqquqtausimavik Kanatami

Paippaarmuuqtajut Kanatami, Vivvuali 2018
100% Pauqitsisijunnannngittuq Saqqititaq taassuma Hemlock Saqqitsijikkunnu

INUIT AMMA AVATI

INUIT AMMA AVATI

- Inuit Nunataarutingit
- Inuit Ingirravigivaktigita Aqqutingit amma Siku
- Inuit Nunangita Taiguusingit
- Sanavijuani amma Niurritiqarnirmut Qanuiliurniit
- Aulattinirmut amma Atutsiarnirmut

60,000-nginniipaluktut inuit arraagulimaaq Inuit Nunanganirmiutausuut, 85 pusanit nalunaijaqtut Nunaqaqqaaqsimanirmi. Kanataup Ukiuqtaqtungata inungit angunasusuut, iqalliasuut, avvusuungullutilu nunami tariurmillu; nunalinginni aulattisuut, piliriaksanginni, avatinginnillu; pijavliatitsisuut nunaminngaaqtuni pijutiksani amma inuujjusimini kajusitsiatitsisuut.

Kanataup Ukiuqtaqtungata Tariurjuanga aaqtiujuq Sullualungmut, aaqtiujuq Nuas Amialikami qaujinasuqtausimajuq amma piqqusirijaulluni amma kiggaqtuijuq ajjigiinngittumi tautunnirijattinni Ukiuqtaqtumi.

Ukpirlualauqsimanngittuq ingirranirmut aaqtuniunirmut Juurapmiunut nunalirjinut qaujinasuktinullu, ullumiulitullu unurniqsani usikattanirmut atuqtauliqtuq, aqqtinga akuniunniqsami angirrarijausimajuq inungnut uumajunullu. Akaunaarasuaqtitsinirmi iliqqusirijaujumi, nunami, kiinaujanirmut, asingillu piqutiujuq Ukiuqtaqtumi kamagijauttianginnarialik amma tukisiumaniqaraliit taikkualimaa isumaaluktunut.

Mappiqtugaq Saangajuq: Aqsarniit (aurora borealis), Wapusk Mirnguiqsirk, Maanituupa. (ajinnguaq: André Gilden)

Natsilik Inuit Kuugaarungmi, Nunavut sikumi agluluqut nattirasungnirmut. Natsilingmiut nattirasuqattajujut uqsutanirmut quillinginnut, qisiningani atuqpattuti sauninginnillu. (Ajinnguaq tallimangani Tuulit ingirraninginni, 1921-4, Nationalmuseet – Takujagaqarvingat Denmarkmi)

Maligaliriniq amma gavamaliriniq

Kanataup ukiuqtaqtungata imaqtingit Kanataup gavamatuqangata nunaqtinginniittut amma ullumisutini Inuit angirutini, qaujimajaujut nunataarutini. Tisamani Inunnut nunataarutitalik: Inuvialuit Nunanga, Nunavut, Nunavik, amma Nunatsiavut. Nunataanirmut angirutit aaqqisksuisut maligaqtigu tunngavilinni aullattiqatigiinirmut Inunnut, gavamatuqakkunni, amma ataqasutijuni kanataup aviktuqsimaningit amma ukiuqtaqtumi aviktuqsimaningit gavamaqarvinginni. Taakkua turangaqasutijut nunamut imarmilli aulatsinirmi, nunaminngaaqtuni pivalliatitsinirmi, avatilnirmi qaujisarnirmi, inulirnirmi, ilinniarnirinirmi, amma uumajulirnirmi. Ukiuqtaqtumi aviktuqsimaningita gavamangit Juukaanmi, Nunatsiarmi, Nunavummillu aulattiniqsaujumajut ukiuqtaqtuuq imaqtinginni angiqatiqarnikkut gavamatuqakkunni amma Inuit nunataarutingita katujjiqatigiikkunginni.

Atutsiarnirmut amma Aulattinirmut

Arraagugasaalunnu, Inuillu asingillu nunaqaqqaaqsimajut pilirisimajut qanuittaillimitaulluti Ukiuqtaqtumi imaup avatingani amma uumajuit maligatuqarjujukku piqqusituqarjujukkullu aulattinirmit atuttiarnirmillu. Ullumiujq, Inuit atuliquijut imarmi parnairutini, puijinut iqalugasunnirmillu parnautini, uumajurasuarnirmut upalungaijutini, amma atutsiarnirmut aaqqisksimajuni tarjuruaq ikajuunaranunnaqllugu sivuniksarjattinni kinguvaangulaqtuni. Ilakkannirlugu, Inuit katujjiqatigijaulluataqtut sivumuaqtitsinirmi gavamatuqakkut aaqqisksimajanginni sapujinirmut Kanataup Ukiuqtaqtungata Tariurjuangi.

Nunaminngaaqtuni pijutiksani pivalliatitsiniq

Ullumisiutit sanavijuarnut pivalliatittilaqtut Kanataup Ukiuqtaqtungata imanginni pigiarutaulauqtuq niurrtiqarnirmut avvinianirmit 1800-nginni, tauvani Sannirutiup Imanganni, Sullualuk, amma Ualinirmiut Tariungani. Hannalani ukiuni aturataaqtuni, niriugjaggujuq Inunnut amma gavamatuqakkunni ukiuqtaqtumillu aviktuksimajut gavamanginnut taakkua nunaminngaaqtut pijutiksat

Ukiuqtaqtumi pivalliarutaugajaqtuni amma kiinaujaksautauluni Kanataup ukiuqtaqtunganut. Taanna niriugjauqiq taimailingangittuqsuli. Amisuaqtii pilirijuqarumasimajuaqtillugu, mikittumi uvvaluunniit taimajuqangittiammariksimejauq imaanii nunaminngaaqtuni pijutiksani kajusitsisimangngittut. Maannaujuq, unungittuni niurrtiqarnirmut pilirangujuqaqtuq tamainni tisamani Inuit nunataarvigisimajanginni. Taakkua ilaqaqtut usikattanirmi, uqsalungmu gaasimullu pivalliatitsinirmi, ujaranniarnirmi, amma niurrutiqarnirmut iqallianirmi.

Usikattarniq amma piqqusiq

Angirrariajulluni, Kanataup Ukiuqtaqtunga sanngijualummi iliqqusirmu piqqusiqtaqtuq itarnisarvin, nunait taiguusinginni, aqqutini, asingillu akunialuk atuqtaumunik. Inuit qaujimajatuqangit takuksautitsijuq tukisiumaniqarjuarnirmut nunami pisimajaujuq qausijarnirmi amma atuqattanirmi kinguvaaringujunut unuqtunut. Tamarmi iliqqusirmut piqqusiu takuksautitaujunnanngittuq nunannguanu uqausikkullunniit, uuttuutit ilangnit takuksautittijunnraqtut Ukiuqtaqtuuq avatinga qaujimajauummangaq atuqtaummannarlu, Nunaqaqqaaqsimajullu qanillisimanniginni taakkuna uumaniqaqtuni najugarminit attuaqatigiinnginni ilaliutisimajamini. Maannarulujujuq piliriaqsimajut nunangamuuqqainirmi Inuit aqqutinginni amma titiqsinirmi Inuit nunangita taiguusinginni. Tamarmi takuksautittijuut inuit qanuq ungasitigijumi aullaqsimmangaaat nunaqtimini, nunangita taiguusingit nalunaiqsijut upigusunninginni nunaup aaqqiumanngani avatinganillu.

Uqalimaakkanninirmut, takulugu mappiqtugaq 106.

INUIT NUNATAARUTINGIT

INUIT AMMA AVATI

- Inuit Nunataarutingit
 - Inuit Ingirravigaviktingita Aqqutigingit amma Siku
 - Inuit Nunangia Taiguusingit
 - Sanaviguani amma Niurritiqarnirmut Qanuiliurniit
 - Aulattinirmut amma Atutsiarnirmut

INUIT UNURNIQSAMITI (85 PUSANTIMI) inulimaani Inuit Nunangani, Inuit taiguusinga nunaqutiminu nunamut, imarmut, sikumullu. 44,000-nginnipalukturut Inuit tasamani nunaqarviujuni – Inuvialuit Nunanga Ualinirmiit Ukiuqtaqtungani, Nunavut Ukiuqtaqtuup qitiani, Nunavik Kuapak Uangnangani, amma Nunatsiavut Laapautua Uangnangani. Asingit Nunaqaqqaqsimajut inuit tamaaniimmijut Guitsin Juukaanmi amma Nunatsiarmi, Innu Laapatuami, Kurii tauvanirujuk Kangiqsualuppu Iluani, amma Maitiilu, 2 pusanitigajaujut inugiannilimaanginni.

53 Inuit nunaqutiminu Ukiuqtaqtungata tarijuuap sijappasinganiitut pingasutuat aakkia, takusauttijuuq pimmariuningani sijappasimmi imarmillu avatinigit atuqtauninginni Inuit iliqquisingani qautamaaru inuusinginni. Inuit puiji niqksaqaqsimajutuqalut (nattiat, qilalugat, aiviat, iqaluillu.) Ullumi, Inuit angunasukpattutsuli umajuni uvvaluunniit “inuliqtani” ilagijaminu nunaqutiminu nirlitsinirmut, tausantinut ukiunut taimaisimangmata. Inuit iqqanajaqtut ullumiujut kiinuajjarasuarinirmut aijigiingittuni iqqanajaani gavamakkunnillu nangminirjaujunilu pijittirnirmut, usikattanirmut, nunaminngaqaqtuniglu pijainirmi suurlu ujaranniarnirmi.

Inuit nunataarutingita angirutingit

Inuit aulattiqatigaqtut nunaqutiminu Kanataup gavamatuqanginni amma turaangaqasutijumi kanataup aviktuqsimanigut amma ukiuqtaqtumi aviktuqsimanigut gavamanginni maliqaqtigut sapujausimajuni nunataanirmut angirutini ullumiujuuq angiqatigiqituijut. Kanataup Ukiuqtaqtulimaanga aulatauujuuq taimaittunut angirutinu turaangajunit tisamanut aviksimaluataqtunut Inuit Nunangani. Angirutit saqqijut pijnunautiqarnirmut tunngaviqarnirmut Inuit katujiqatigini nangminiqaqtunii nunani ilaqaqtullu, ilanginni, pijnunautini nunaup qaanganii iluanilu pijutiksani pivaliatitsinirmut. Angirutit aqqiktsujut aulatsiqatigittuni katimajini asinginnillu nunaminngaqaqtunii pijutiksani aulattijini timini, kiinuajqataaqtisutut, aqqiktsuisungullutu sivuniksmi aulattiqatigiiinirmut piliriqatigiiinijuni katujiqatigini amma Kanataup gavamangani.

Inuit Tapiriit Kanatami (ITK)

Inuit Tapiriit Kanatami, taakuangulauqtuugaluat Inuit Tapirisat Kanatami, saqqitaujut katimaniulaqtumi Turaantumi Vivvuali 1971-mi tisamaujungiluaqtunut (7) Inuit nunaqutita siviliqtinginnut. Kanatami kigguaqtuq nirlitsinirmut katujiqatigiqitujut sapujinirmut amma sivukattaqtitsinirmut pijnunautinit pigumajanginnillu Inuit Kanatami, taikkualu 16,000-nginnipalututti Inungnit Inuit Nunangat silataanirmiutaujut. Pijutiksangaaqtaqtiqarnginni taakkua Inuit siviliqtit nunaullu pijutiksallu qanuilingaliriksanginni nangminiqarnirmut Inuit Nunangani.

Inuvialuit Nunanga (ISR)

Ualinirmiit Ukiuqtaqtumi, Inuvialuit Nunanga, Juukaan uangngangani amma Nunatsiarp uangngata pingannangani, angirrariaq 3,300 ungataanut Inungnut pingasuujuqtunii nunaqutiminu. Nunalijut Inuvialuit Nunaqarvingani Ualiniup Kuunganiittut, uangngata sigjangani Nunatsiarmi, pingnanganiiinniqpaanillu qikiqtani tauvani Kanataup Ukiuqtaqtunga Tarlungani. 1984-mi, Inuvialuit Kingulliqpaami Angirutinga Kanatalu aqqiktsuisuilaqtuq Inuvialuit Kuapuriisakkunni (IRC) aulattinirmut Inuvialuit nangminiqarninginni nunani amma akilisqunirmut Inungnut taavanirmiutaujutunut.

Mappiqtugaq Saangajuq: Aputiup qaanganiittuq qisirajangni kamiksimalluni.
(ajiinnguaq: Kristin Westdal)

Nunavut

Nunavut, tukilu “nunaqutivut,” anginiqpaami nunataarutausimajut, 25-nik nunaligaqtuq katilligut Inuit unurningit 27,000 2 miljan km² amma pingasuuqliqqangajunut aulattinirmut nunaligarlilik: Qitirmiut, Kivalliq, amma Qikiqtaaluq. Nunavut Angirutinga pijariqtaujujuq 1993-mi, atuinnautitsilluni Inungnut pijnunautini amma nangminiqarnirmut ungataanut 350,000 km², amiakkunga aulatauqatigialunut gavamatuqakunni. Nunavut Tunngavikkut (NTI) kiggaqtujut Inungnit angirutikut, kiinuajani aulattisut, aqqiktsuisut aviksimaluataqtunut katujiqatigini, aulattisut uumajuni avatilirinirmut sapujinirmi, piliriaqasungumijut gavamatuqait amma ukiuqtaqtumi aviksimaluajuni gavamait kajusittiatitatsigalurmangaat angirutikut pijaksarjamini. Angirutit saqqijilaumijuq nutaami ukiuqtaqtumi aviksimaluajuni Nunavummi amma gavamangani.

Nunavik

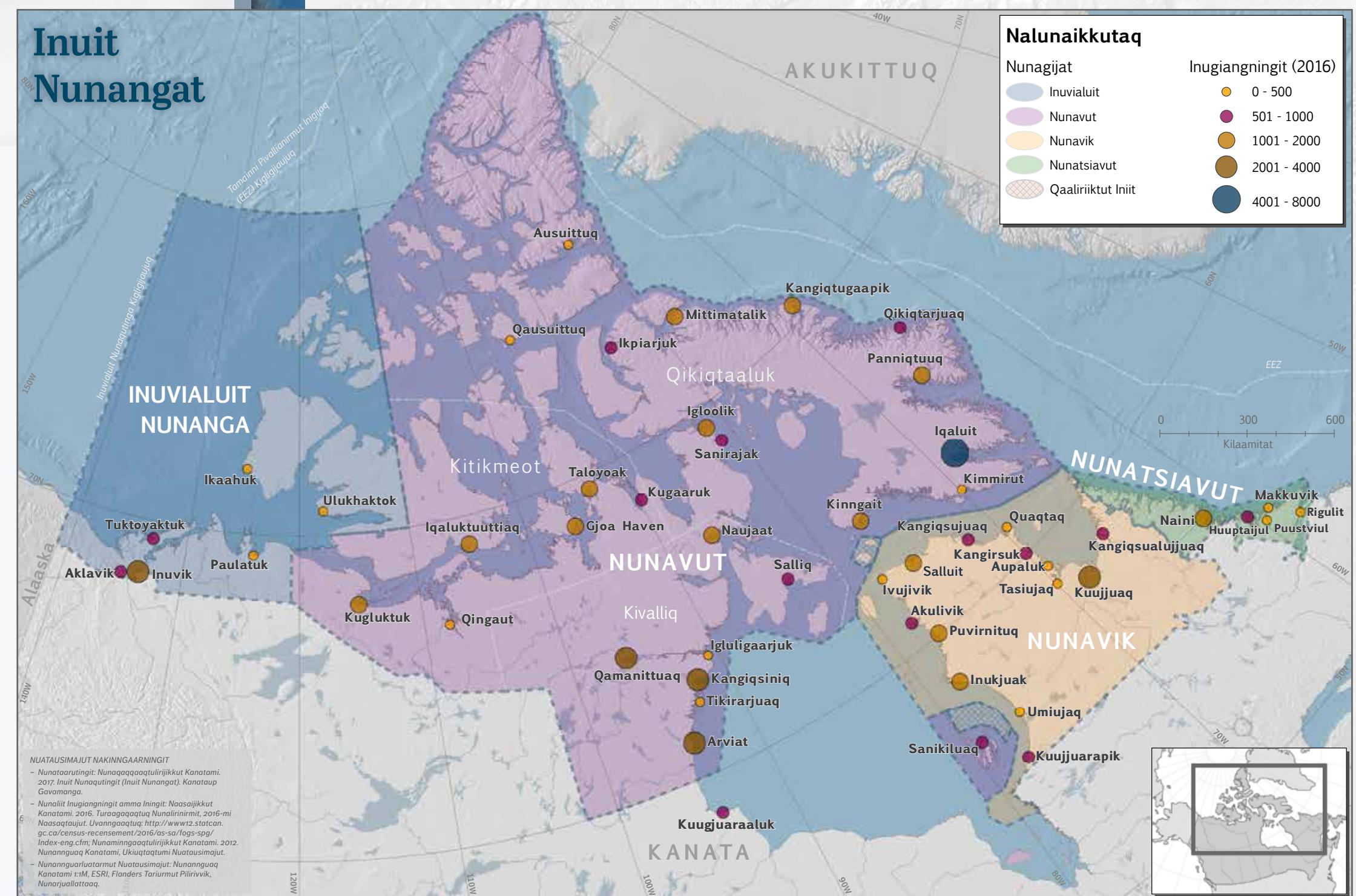
Aviktuqsimaninga Nunavik 10,700-nginni Inuqutilik 15-ngujunit nunaqutiminu Ungavami, Sullualummi, amma Kangiqsualup Iluani. Nunavik Kuapakmiittuq atausirmi pingasuuqliqqangajuni anginiga

Kuapak nunaqutigilluniuk. Makivik Kuapuriisakkut saqqitaujutut sapujinirmut pijnunautini, pijaajumajuni, kiinuajallu atuinnautitaujuni 1975-mi Siciqirmiut amma Kuapak Tarrangani Angirutimi, ullumiulitullu imavingmi Nunavik Inuit Nunataarutinga, atuliqtitaujutuq 2008-mi.

Nunatsiavut

2,300-nginnipalukturut Inuit tallimani nunaqutinu Nunatsiavummi. 2005-mi, Laapautua Inuit Nunataanirmut Angirutinga aqqiktsuisuq nunami 72,500 km² amma saqqijutut sivulliqpaami Inuit aviksimaluajuni gavamami. Nunatsiavut gavamangani ilagijauqslu taakkununa kanataap aviktuqsimaninga Niuvanlaanmi Laapatuamillu kisiani pijnunnarnili amisutit gavamalirinirmungajuni suurlu aanniaqarnannigittuliriniq, ilinniarniliriniq, iluqqusiliriniq amma uqausiliriniq, maligaliriniq, amma nunaqutinuq.

Inuit Nunangat

INUIT INGIRRAVIVAKTINGITA AQQUTINGIT AMMA SIKU

- INUIT AMMA AVATI**
- Inuit Nunataarutingit
 - **Inuit**
Ingirravigivaktingita
Aqqutingit amma Siku
 - Inuit Nunangia
Taiguusingit
 - Sanavigiani amma
Niurutiqarnirmut
Qanuiliurnit
 - Aulattinirmut amma
Atutsiarnirmut

UATTIARUNISARLU ULLUMIUJULLU, ingirraniujuq imakkut tariukkullu Inuit Nunangani pimmariujuq, aksukanialuqqai, ingirraniujukkut nunakkut. Arraagu iluani pingasuujuqtunit quliungiluaqtunut taqqinut, tariurjaq sikusimaqattaqtuq amma Inuit ingirravaktut sikukut. Qimiksikkulipaktuti ullumiuliqtullu qamatujakkut, Inuit sikumi "aqqukitutaungirajut" nunaqtimini, qautamaarlu atuqtauvaktuni ingirranirmut angunasunnirmullu. Siku pimmariugijaujuq nalunaikkutaualluni Inuit isumaqsuutinginni nuttinirmut amma aqqutiulluni kasuumatisuuq inungnit inigijaujunillu.

Inuit tautuktamigu sikuup pimmariuningani ingirranirmut angunasunnirmullu taimailingaqatautiaqtuq taissumanri 1800-nginni Juurapminngaaqtunit qaujinasuqtijuunit amma ullumiujut usikattautinit umiarjuarni aqtiujuni, sikukut ingirraniq aksurnaqtuq-aviarutaulluni.

Nunalillattaangulaunngitllugit, Inuit aullaqattajujut amma uku iluani ajjigiingittuni nunaqaqattajujut Ukiuqtaqtumi. Aulanigit maliksalaqtut ukiup iluani sila asijjiqtarninganut, uumajut atuinnauninginni, amma atuni nunalip angunasunnirmut iqalugasunnirmullu nunagijumajamin amma nunatarigumajamin. Aqqutiuqut sikukut inuqatigiinnirmut amma uumanasuarlirmut aqqutilluti, kasuumarutaulluti angunasugvingnut amma iqalugasugvingnut amma aullaarvingnut nunalngnullu.

Ullumiujuq, amisut Inuit aqqutituarqanit suli atuqtajujut, arragutamaat, sivullivinrunut kinguvaarijaujunut. Aqqutit amisut pimmariugijaujuq suli ukiuqtaqturmiet inuusinginnut inuunasuarnirmullu. Nunanngutaqaruni Inuit ingirravigivattanginnut angumit saqqijaaqtuqaraqaput Ukiurtaqtumi aqqutigijaujalangnit.

Ukiungutillugu, sikusimaliraimmat angunasunnirmut atuqtauvaktuq, niqiksaqsiurnirmut, amma iqalugasungnirmut inuuqatigarnirmullu aullaarviujunit nunaliralaangujunillu. Nuakkut ingirraniq aksurunnarunarmat qaqqallaajukkut, nunakkut masarnaqtukkut, uvvaluunniit aputiqtianngittukkut, aqqutiuqut sikukut piuniqpaaungsuuq amma tikisarainnaqtuni pimmariujunit upaktaugasuktumut. Sikukut ingirrattarnarniqsaq amma angunasugiarviksaulluni, piluaqtumit nunalngnut uvvaluunniit aullaarvingnut qikiqtamiittunut.

Inuit qaujimajangit sikumut, qanuittuuninganut, asijjiqpangningal ilisimainnaqtuq iliqqusirminut kinaunirmillu. Siku pimmariugijangmat qautamaat ukuiuqtaqturmiet Inuit nunalnginnut nirijaksamut niurutiqarnirmulluunniit angunasuarnirmut, niqiksaqsiurnirmut iqalugasunnirmulluunniit, amma timimut tarnimullu uumattiarinnaqtuni.

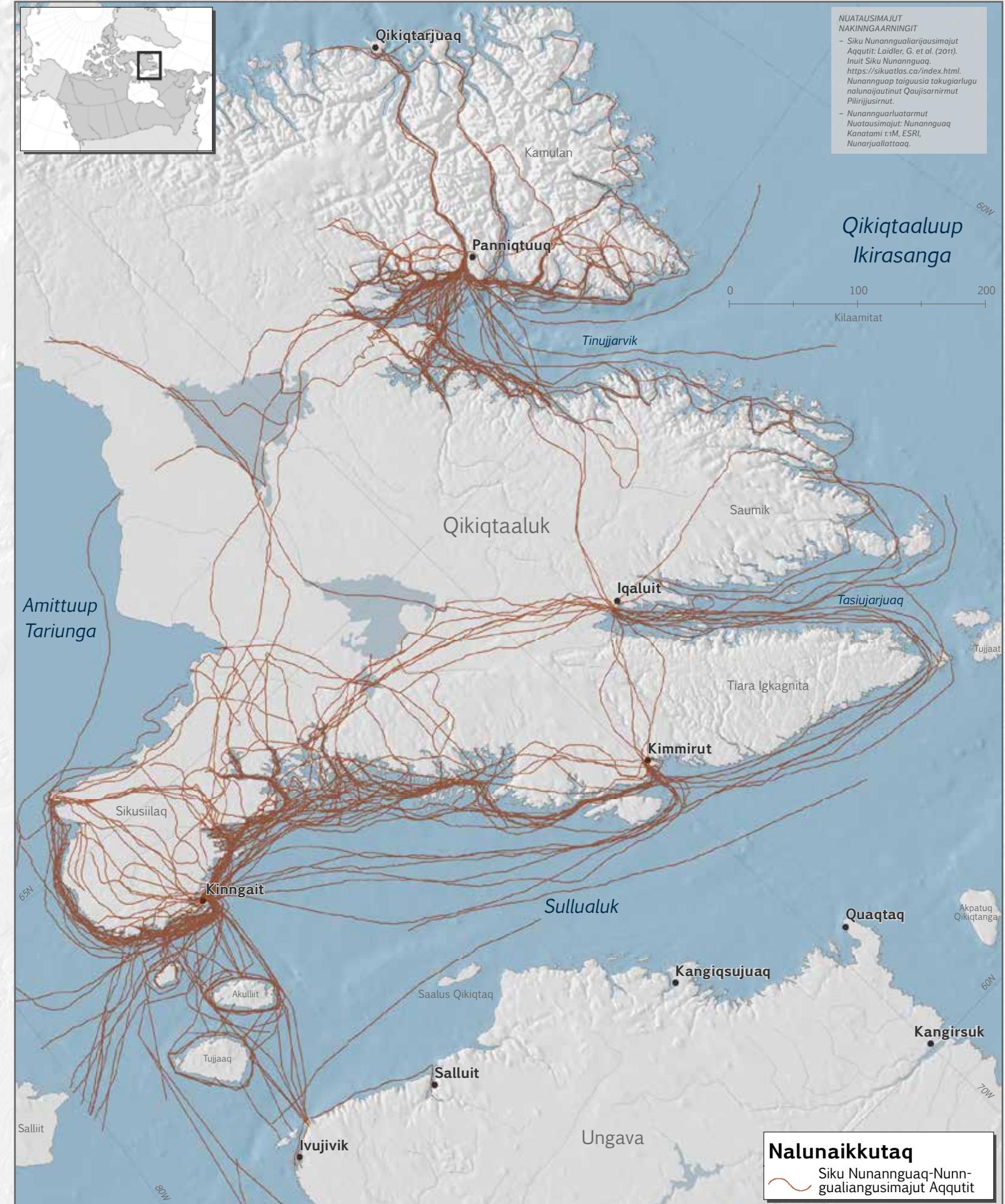
Sikuup asijjiqpallianinga aktuiniqallarittuq ingirranirmut, tikinnasunnirmut namunganasuktaminut, angunasugunnarnirmut, amma qaujimanirmut nunaup qanuilingningani. Taakkua asijjiqpallianingit ingirranirmut ulurianaqtummarigunnaqtuq amma attarnaqtaluni angunasuktinut nunalngmiunullu.

Qulaani: Qimoksikkut Nunavingmi. (ajjinnguaq: Friedrich Stark)

Saumiani: Taanna qamatut usiliijjuq inungnit sunakkutaniglu, Mittatalik, Tallurutiup Imangan. (ajjinnguaq: Trevor Taylor)

Sikukut Aqqutigijauvaktut

Inunnut Aqqutigijauvaktut – Qausisarnirmut Pilirijusiiit

Aqqutigijauvaktut tamaani takuksautitajujut nuataujujut qaujisarniup ilagilluniuk nunaliujunit Kinnarni, Igulingmi, amma Panniqtuumi, Nunavummi 2003-2007 akunninginni (Laidler, 2007). Tamanna pilirangujuq angiligiaqtalaugtuq saqqiinkut taassumingu Inuit Siku Nunannguaq (www.sikuatlas.ca) ilagilluniuk taassum Inuit Sikumi Atugattanginni amma Innuksimanirnut Piliriaq (ISIUOP), Nunarjumi Ukiuqtaqtumut Arraagumut (IPY) piliriaq kajusititaujuq 2006-mit 2011-mut (Apota et al., 2011). Taakkua aqqutit titiqtaujujut ilauttitinikut nunanngualirinirmut aqipsurnikkut amma inukittutit katinngatitauulli Inuit Innat

amma angunasuktillaat uqausiqajauulli sikuup qanuittuunninginnut, aqqutigijauvaktunit (nunakkut, tariukkut, sikukkullu), amma nalunaikualluti asijjiratujunit atuni nunalijumi. Titikutaqaqsimajut tavani nunannguami turaangatiaqtingittut taakkutuanganiarluti aqqutiuqut, taakkuali ilaakkut atuqtauqkut amma uqausikalit namminiq tunigumalaugtangit. Ilaannikut, ingirraviuvaktulimaaq kigliqaqpalaugtut nunannguamut tunngavigijaujumut, taimaininganut tamanna nalunairituinnaqtuq sikukut ingirraviuvaktut atuqtauvattunullu Qikiqtalungmi.

INUIT NUNANGITA TAIGUUSINGIT

INUIT AMMA AVATI

- Inuit Nunataarutingit
 - Inuit
Ingirravigivaktingita
Aquttingit amma Siku

→ **Inuit Nunangita
Taiguusingit**

 - Sanavijuani amma
Niurrutiqarnirmut
Qanuiliurniit
 - Aulattinirmut amma
Atutsiarnirmut

INUIT AKUNIMMAARIALUK, KASUUMANIQAQQTUT nunaqutiminut angijurjuarmi inigijaujumi Akukittuup Alaskaup akunningani amma nigianut Laapatuamut taavunga Kangiqsualuu Iluanut. Kingvaanut unuqtunut amma hannahagasangnut ukiunut, Inuit takuksautittismajut kasuumaniqarninginnit, ilangagut, taiguusiliurnikkut nunani amma nunami nalunaikkutaujunit. Taakkut taiguusiit nalunairivut Inuit tukisiumainnarninginnut amma nunalimmi quajimanirjaqarninginni avatingita asijjiqpallianinginni. Inuit uqausiqaqatigiitllugit amma iliqqusiqaqatigiitllugit, nunangita taiguusigut tunngaviuq Inuit nunaqutinginni Kanataup Ukiugtagtungani.

Kisianili, taiguusingit unuqtut atuqtauvaktutsuli amma takujauvaktut nunangguallattaani Ukiuqtaqumi ullumiujq taiguqtaunikuujut Juuripmiunut amma Qallunaanut qaujinasuqtijuunut. Nunait taiguguusiqtaaggulauqtut "qaujijamin" atinginni, nunaujunit nunalirjuangjinni, Juuripmiut angijuqqautinginnut, uvvaluunniit taikkua kiinaujaqaqtittijiuunut pularariaqsimaninginnut. Taakua taiguusit atuqtauningit ulavaisaisimajuq taiquusiliutausimajutugarnik Ukiuqtaqtuuup Nunaqaqqaaqsimajuqutinginnu

Inuit atuqaptanga taiguusiliurnirmut nunani takuksautittijuq atuinnaujaqtamini amma ujjiqsuinnaujarninginni avatigijamini. Taiguusingit nalunaiqsijut aijiunngittunit nunaup qanuijjusinganut; nirjutiqarninganganut, iqaluqarninganganut, uvvaluunniit nirrijaksanit pируqtunit; inigijaujut iqalugasungnirmut angunasunnirmuluunniit; sunakkutaaqarninganganut nunaminngaaqtuni; atuutiqattiaqtut amma attanangittut aqqutiksat; nalunaikkutat aullarnirmut; amma aullaarviqattiarilluti. Nalunaiqsivangmijut init atuqtaujuutuqavirni pimmariugijaujunillu amma inigijaujut uppirlnirmut pimmariugijaujunit. Inuit iliqlusia uqausikkuungalaurmata maannaruluujuq asijjiqpallialtainnaqtuq, nunait taiguusingit tamainainginnaqtuq qaujimajaujunit kajusitsiinanirmut nunaup miksaanut.

Ullumi, Inuit titiqsivalliajut amma nunannguarmuuqqajut Inuit nunangita taiguusinginni Ukiuqtaqtumi, taiguusituqangit ilangit atuliqtiaullattaarasuktut titiraqtauluti gavamakkut nunannguaqtinginnut. Taassumunga nunannguamut, Qitirmiut Piqqusilirijkkut Katujjiqatigiingit atuinnautitsisimajut nunannguami maani takuksajumi, saqqijaaqtittijuq Inuit nunangita taiquusinginni Tarjunnuaq ininqani Nunavummi.

Kurunaisan Imanga Kiilinirmi “taruialalaq” uvvaluunnit Tarijunnuaq, taiguusittiaq takijumut tariumut kangiqsurmuit avittitjuq Kiant (Kiilinngujaq) akiani (Ahiaq). Tarijunnuaq aviksimallaatkaasaktuq taavanngat Kurunaisan Imanga nirukittukulungmi isirviktalik taimainninganut tariuralanguqujillattaqtuq. Tamanna inigijaujuq ungasikkaluaqtillugu qanilaamut nunalingmut Iqlakutuutiarmut, ilaannilausunga upaktauvaliqtuni, imangita nunangitalu taiguusingit taavani Tarijunnuarmi asijjiqpalliasimajut 700 ukiunut Inungnut najuqtauvattuni. Taissumanialuk Tarijunnuaq inungnut nunagijaulauqtuq taiguqtaulluni amma uqausirijauvaktuni Inuktutuaq uqausiqatutu Inuit tautuktamitigut silarjuarmi.

Unuqtut qikiqtaq taiguusingit nunannguami nalunaiqsijut tariumit angunasugvinit suurlu Naujatuuq, Naujaaraarjuit, amma Hangutittivik, inigijajut nuattinirmut naujat manninginni upirngaksakkut; Malirihiurvik, “iniqijaq anqunasunnirmut kaqlulingni”; amma Ughuutituuq, qikiqtaulluni

Mappiqtugaq Saangajuq: Qaqqaqit qaangniittuq Inuksuk Kangiqsualuup Iluani, Maanituupia (ajiiqnuaq: Tarijurualirijjukut Ukiuqtaqtumi)

JUATAUSIMA JUT NAKINNGA ARNINGIT

- Uutisartikkelit ja muut tiedot
Nununguit Nunannguaq Kanatami
<https://atlas.kiilahteritage.ca/>

nattiit pilaktauqattalauqsimajut amma uqsungit tauvaniititaulluti. Pimmariugijaujut iqalugasugviit taiguusirniiqataujut taakunani Iqalukpilik (“tariumiutani iqaluktalik”) amma Kapihiliktuuq (“Unuqtunit qarlungtani iqaluktalik”). Tasinga Harvaqtuuq (“kuuktuq”) ingirranialuqaqtuq amma kuuqattaqtuq isuani, sikusuittuulluni amma saattukulungmi sikuqasuuq ukiukkut, taimainninganut iqalugasugvittiauajuq. Inuit ingirravingit qimiksikkut tukisinaqtut taiguusinginnut aqqutigivaktangitigut Itiplirjaq amma Itipliarjuk (taanna “angijuq” amma “mikittuq” aqqutit) nirukittukkut kasuumaniqarvikkut Kiantmit akianut. Uivvarluk nalunairivuq nuvuatsiangujaalungmi avviautuinnaqtumi amma pagvinaqtuni uivarutaujarialik ingirraniarluni sikukkut. Inuit tagaqsiiuksaugattaqtuviniit unnukkut igluviqanginna

tariurmit tauvani Tarijunnuarmi, sailingalluti ulluluktaaq nattirasulauqtut
unikkaaqtutiglu umingmangnit qikiqtanngulauqsimajuvirnit tauvani
Hitamaijarviit (“inigijat suurlu tisamauliqqangalluti”), uvvaluunniit
nalunairijuq inuarulliunguniraqtajunit nunamiutajunit taikkua
qikiqtat taiquusilil Inuarullit (“inuralaat”) taimak taiquqtajut.

*Titiraqtuup Qaujimajauqujanga: Tamanna turaangajuq uuttuitigijaulluni
Inuit nunani taiguusiliuqsimanninginni. Taiguusiik Inuit amma Inuit
uqausinga atuqtaujuuk nalunaiqsinirmut inungnit amma uqausirmit
Kanataup Ukiuqtaqtulimaangni. Ullumiuliqtuq inuqtiit pimmarigusuktutsuli
Tariiupnuarmi Inuippaningapiragatut ugagusinapinpullu Inuippanagatut*

Qitirmiuni Qaninaaqtaujuq Inia

SANAVIGJUANI AMMA NIURRUTIQARNIRMUT QANUILIURNIIT

- INUIT AMMA AVATI**
- Inuit Nunataarutingit
 - Inuit Ingirravigivaktingita Aqquttingit amma Siku
 - Inuit Nunangia Taiguusingit
 - **Sanavigjuani amma Niurritiqarnirmut Qanuiliurniit**
 - Aulattinirmut amma Atutsiarnirmut

NIURRUTIQARNIRMUT AMMA SANAVIGJUARNUT QANUILIURNIIT KANATAUP UKIUQTAQTUNGANI
piqiarngutqalauqtut avvinianirmiit 1800-nginni, Sannirutiup Imanganni, Sullualummi, amma Ualinirmiut Tariungani. Taimangani, unuqsuisq piliriaqarumasimajut amma qanuiliuqsimajut amma ilaannikkut qanuiliutqarjuktuun uvvaluunniit pivalliajuaqiangittiamajut. Ullumiujq, sanavigjuat amma angijuutit niurritiqapaktat qanuiliuqsimajut tauvani usikattanirmut, uqusalungmut gaasimullu piijainirmiit, ujararniarnirmiit, amma iqalugasunnirmiit. Sanavigjuarnut amma niurritiqarnirmut qanuiliurutaujut qujisaqtausuut aijiinginngitnun gavamatuqakkunni, kanataup aviktuqsimaningit amma ukiuqtaqtumi aviktuqsimaningit maliganginni, ilulinginni malititu Nunaqaqqaqsimajut angirutasimajunit uvvaluunniit angirutasimangitkuk nuntaarutini.

Usikattarniq

Unurnipaqt niurritiqarnirmut umiarjuat ingiranirivaktangit Kanataup Ukiuqtaqtungani nunajamut usikattarnirmut, uvvaluunniit ingirranitnuunait Ukiuqtaqtumiiutut utimullu. Tamanna ilaqaqtuq anginiqpaangang nalauttaanaqtuq arraagutamaat umiarjuakkut usikattarnirmut sunakkutaanit Ukiuqtaqtuup nunalnginnut aijakkut sikusimatillugu. Ilaqarmiujq ikajuqsunirmiit ujararniarnirmut amma uqusalungmut gaasimullu aulaniujunit, angilglisuuq uvvaluunniit mikilligiasuuq pijutiaqqtuni aulanirijanginni arragutamaat. Sanavigjuarnut ingirrajut aijakkunisausungulluti, ilangit sikusiutiit umiarjuat tikippattut arraagulimaat iluani Kanataup Ukiuqtaqtungata ilanganut usilluti sunakkutaanit amma ujararniatajuni usijaqtuqtut asinginnillu sunakkutaani.

Ukunit atusaqtunit, umiarjuakkurummasimajut, Sullualummi aturluti nainniqsauqullugu ungasinnirjanga Aisami, Nuas Amialikami, amma Jurap niuunraqsaqapktunit. Kajjaasuriaktut umiarjuarni amisuruppalliajut, taikuunaavaktutiglu Sullualukkut. Usikattarniq amma pularaqtuliriniq ingirravaktut sikusimatillugu kisiani. Ulrianarutit qaakkaniagut umiaqtuqtinut usijjunullu inungnut, usikattarniq nipiqaqtuq, anirnimi amma imani suruisuuq, amma ulrianaqtuq uqusaluk kuvikaallanniruni. Taakualimaat aktiujunnaqtut inungnit uumajunillu usikattautit ingirraninginnut amma imauq ingirraniganut tittauttituinnarialik surunnaqtunit.

Uqusaluk amma gaasi

Savirajaksajangmut umiarjuaq tulaksimajuq Qinnguaq, Nunavut.
(ajjinguuaq: Tarijurjaliirkut Ukiuqtaqtumi)

Uqusalungmut pivalliarautaunglaluqtuq Kanataup Ukiuqtaqtungani taavaniilaqtuq Nuaman Ualsmi Ualinirmiut Kuungani, pigalauqtut 1920-nginni. Ukiuqtaqtumi, uqusalungmut gaasimullu nanisinasunniq aksualulaqtuq 1970-nginni amma 1980-nginni, piluaqtumi Ualinirmiut Kuungani taavani Ualinirmiut Tariungani. Piant Huan uqusalusiuvinga Kaamuran Qikiqtangani pivalliatitauqtuq 1980-nginni amma uqslunniarviulauqtuq tikittugit 1990-nginni. Ukunit atusaqtunit, piliriaqarumasimajut Ualinirmiut Kuungani amma quajinasunnirmiit Sannirutiup Imanganni. Aksurutaujut aulatinasunnirmiit sikusimaqattaqtuni inini niuviqpaktullu ungasigijaulluti taimainninganuq uqusalungmut gaasimullu pivalliatittiniq akitujuq Ukiuqtaqtumi. Imaup avatingani, uqusalungmut gaasimullu qanuiliurutaujut aksummarialuk umiarjuarni ingirrajuqasungummat sunakkutaani usinirmuat amma ikajuqsunirmut nanisinasuktunit amma piijainirmiit, nunamiluunniit. Imavingmi qanuiliurutaujut nipiqlisuungummata amma ulrianqtumiittut uqusalup kuvijunnarninganu, tamarmik aktuiniqarunnaqtut puijinit takkununganu angunasukpaktuni.

Mappiqtugaq Saangajuq: Umiarjuaq sunakkutaanit usijuq Kangiqtugaapingmi, Nunavut. (ajjinguuaq: Henry Huntington)

Ujararniarniq

Kanataup Ukiuqtaqtunga angirrarijuujuq unuqtunut ujararniarnirjuarnit amma ujararniagaksanit qiniqtunit. Imavingmi ujararniqtuqalaunngikkaluatillugu, Ukiuqtaqtumiiittut ujararniariut umiarjuakkuttiqtiijummariuvaktut sunakkutaanit piqtutillu ujararniaqtajuni usinirmut amma asinginni niurrutauniaqtuni. Ilaannikkut, umiarjuakkuttiqtiijummariuvaktut sunakkutaanit piqtutillu ujararniariut ilangit, suurlu Vuisiup Tasiujarjuangni Nunatsiavummi, sikusiutiit umiarjuat atuqtauvaktut ukiukkut. Nirigijaujuq ujararniariut amisukkannit taimaitumaqtut arraagulimaq ingirraramumut, tamanna ulrianarunnaqtuq puijinit uqquanniliuqpaktunut sikumi amma angunasuktinut sikukkut ingirravaktunut.

Iqaluliriniq

Niurritiqarnirmut iqaluliriniq Kanataup Ukiuqtaqtunga taikanittutuangujut Sannirutiup Imanganni amma Qikiqtaaluup Ikirasangani. 1960-nginni, ungasittumingaaqtut umiarjuat iqalugasukpaktumiit guranatiuqalungu amma aupaqtunut iqalungu. 200-majunik-ungasingnilingnut Kiinaijanirmut Kigliliuqtillugit (EEZ) aqqiksuaqtuillugit 1970-nginni, guranatiuqalungu amma aupaqtut iqalungu ungataalaanut iqaluktausimalauqtut, iqalugasuqtut saalilaqtut

- NUATAUSIMAJUT NAKINNAARNINGIT**
- Agqutuqajukut Usikattarnirmut: Aqqigiaqtausimajut Ukiuqtaqtuup Katimajingini, 2009. Ukiuqtaqtumi Imakkut Usikattarnirmut Qausisunniit Unikkaoalliq amma aqqigiaqtausimajut tuluniqtausimajut taikanit 2012-2014 exactEarth® qangatqatqausimajukut.
 - Naalagvit (DEW): Ukiuqtaqtumi Pilirvik Nuas Amialikami, 2005. "The Distant Early Warning (DEW) Line: A Bibliography and Documentary Resource List."
 - Aijiingittunut Niurritiqarnirmut Igaluliriniq Akusuruningit: Taikanngaaqtut Imarmutlirijikku Tarijurjaliirkut Kanatami, 2017. "Delineation of Significant Areas of Cold-Water Corals and Sponge-Dominated Communities in Canada's Atlantic and Eastern Arctic Marine Waters and Their Overlap with Fishing Activity." CSAS 2017/007 amma iqalugasungna tuluniqtausimajukut.
 - Uqsaluk-saqtaqtaunrialik: Nunagaqqaqtaulirijikku Kanatami, 2008.
 - Pimmariugijujut Nanisimut Laisansit: Nunagaqqaqtaulirijikku Kanatami, 2016.
 - Gaasiqarvik: Nunamingaaqtulirijikku Kanatami, 2017.
 - Iksingnaqtajut amma Nunaup Qaanganittut Piiaivit: Nunagaqqaqtaulirijikku Kanatami, 2017.
 - Makimajutitsot (Aquti, Qangatasukkuvik, Ujararniariut Aulajut): Nunamingaaqtulirijikku Kanatami, 2017.
 - Nunanguarlaturmut Nuatausimajut: Nunanguaq Kanatami 1:1M, ESRI, Flanders Tarijurjaliirkut Pilirvik, Nunarjuallattoaq.

Qaliralinginnit (Reinhardtius hippoglossoides). 1980-iup isunginni, Kanatamiut umiarjuatuangit ilaulilaqtut. Taissumanissainapaluk, kingukparasuaqni pigiarngalaqtuq Sullualummi amma Qikiqtaaluup Ikirasangani, uangnakpasingmut ingirravallialluni. Ullumiujq, Qaliralingit amma kingukparasuaqtut kajusiinnaqtut taakunani inini, iqalulirillut ukiukkut aijakkullu. Isumaalutitaqainnaqtut tuugalungut (Monodon monoceros) asingillu puijijunit niqksanit uigiliriiqtunit, suraktiotauningillu niglasuktumit kumaujait katisimajuit amma asingit iqqarmiutat uumajut uumajuqarvinginnillu. Ualinirmiut Tariungani, gavamatuqakkut nuqqaqtillauqtut 2014-mi tamainni niurritiqarnirmut iqalugasungnirmit, taimaassainapaluk atuagarmi maliktuti akingaangani Amialigait imanginni.

Sanavigjuat amma Makimajutiksat

AULATTINIRMUT AMMA ATUTSIARNIRMUT

- INUIT AMMA AVATI**
- Inuit Nunataarutingit
 - Inuit Ingirravigivaktigita Aqquttingit amma Siku
 - Inuit Nunangia Taiguusingit
 - Sanaviguani amma Niurritiqarnirmut Qanuiliurnuit
 - ➡ **Aulattinirmut amma Atutsiarnirmut**

KANATAUP UKIUQTAQTUNGANI TULLATTARVIIT nunarjuaalimaami attuqtausimannginnipaangujuq imaan uumaniaqqtut najugarminit attuaqatigiinninginni, pimmariujuq aulattinirmut nunarjaup silangani, inigijaullunilu uumajunut, iqalungnut amma puijinut unuqtunut. Inuit qaujimajitat nalunaiqsimajut Ukiuqtaqtuuq Tariurjuangata avallangata ungaatanut pimmariugijauulluti uumattiarittumi uumaniaqqtut najugarminit attuaqatigiinninginni atuqtuanginnaujarnaqtuni. Sijariajut, taimattaauq, pimmariugijaungmijut uumajunut imarmiutanut nunamitanullu. Ullumimut, kisiani, atutsiarnirmut maligaliusimaarjutinnaqtut Kanataup Ukiuqtaqtungata imangnutt.

Kanataup Gavamanga angisimajut imarmiutanut atutsiarnirmut iniliun-nirmut Ukiuqtaqtuuq imanginni 10 pusantimi tikillugu 2020. Angisimangmijut qaangiutinirmut taassuminga turaagajaujumit amma aaqqiksuluit attuqarnik unuqtunit Ukiuqtaqtumi iqualuqainnianirmut. Ajigiiingittuni aturunnaqtut taakkuninga tikiutinirmut asinginnullu atutsiarnirmut turaagajaujunit.

Imaani Sapujausimajut Iniat

Maannaujuq Kanataup gavamatuqangita imaan sapujausimajut inigijanit pingasuliqqangajut maligalirinikku:

- Tariurjuarmut Piqujaq pijuunqattisimajut Tariurjuarjikkut Kanatami nalunaiqsinirmut Imaani Sapujausimajut Inini (MPA) sapujinirmut amma atutsiarnirmut imarmiutani, najuqtanginni, amma/uvvaluunniit uumaniaqqtut najugarminit attuaqatigiinninginni pimmariugijaujunit amma/uvvaluunniit ajiunngittunit.
- Kanatami Imarmi Atutsiarnirmut Inini (NMCA) aaqqiksutausimajut Mirnguisirviliirijut Kanatami sapujiqattaqtut amma atutsiaqtitsisut kiggaqtuinirmut uukttini Kanataup tariurjuanginni amma Tasirjuanginni inulimaanut pivaallirutauqullugit amma alianaigjauqujauulluti.
- Kanatami Uumajuqaqtut Iniat (NWA) aaqqiksutausimajut Avatirjikkut amma Silaup Asijjipalialjirijikkut Kanatami uumajunit atutsiarnirmut, qaujisarnirmut, amma tukisiumanirmut. Nuqqangatitaujut qanuiliurutaujariaqanngittut ajiigiiingittut inini.

Tikillugu 2017, marrunnik pitaqaqtuq Imaani Sapujausimajut Inini (MPA) Kanatami Uumajuqaqtut Inini (NWA) Kanataup Ukiuqtaqtungata imanginni, amma kingulliqpaangujut kigligijaujut Tallurutiup Imanga (Lancaster Sound), tuksiraangusimajut Kanatami Imarmi Atutsiarnirmut Iniujuq (NMCA) Kanataup Ukiuqtaqtungata kanangnangani, angirtausimajut.

Sanavigujaqtut qanuiliqtaillugit taimaisungummata, sapujausimajut init sanagiaqasutut Inuit Aktuqtauninginnut Ikaajuusiaqtaarutinullu Anigrutini (IIBA) nalunaiqsinirmut qanuq atutsiarnirmut qanuiliurutaujuk aktuinariangaaq amma ikajurniarhangaaq nunalngiutanit. Ilakkannirlugu, nutaangujuq atuqjausimajut Nunaqaqqaqsimajut Sapujausimajut Inigijaq (IPA) isumagiavaullajuj, ilisaqsilluti isumagiavaularalingni lnungnut asinginnillu ungasiktumut aanniaqarnangittulirinirmut amma atuinnarunnarnirmut nunaqtinginni imaqtinginnillu.

Usikattarnirmut aqqutit

Niurritiqarnirmut umiarjuat ingirravallialiqtaillugit Kanataup Ukiuqtaqtunga, usikattarnirmut aqqutini aaqqiksuinirmut asinginnillu maliganit atuqtuarjalingnillu ingirrattinirmut ikajurunnaqtut pirruktaillimanirmut, umiarjuat tulurunnarninginni puijini, amma akaunngiliurutiqarnirmut nunalit angunasuktiginni iqualugasuktinginnillu.

Mappiqtaugaq Saangajuq: Sijjakkuuqtuq umiaq usijuq
Tasiujaqjaq, Nunavut. (ajinnguaq: David Henry)

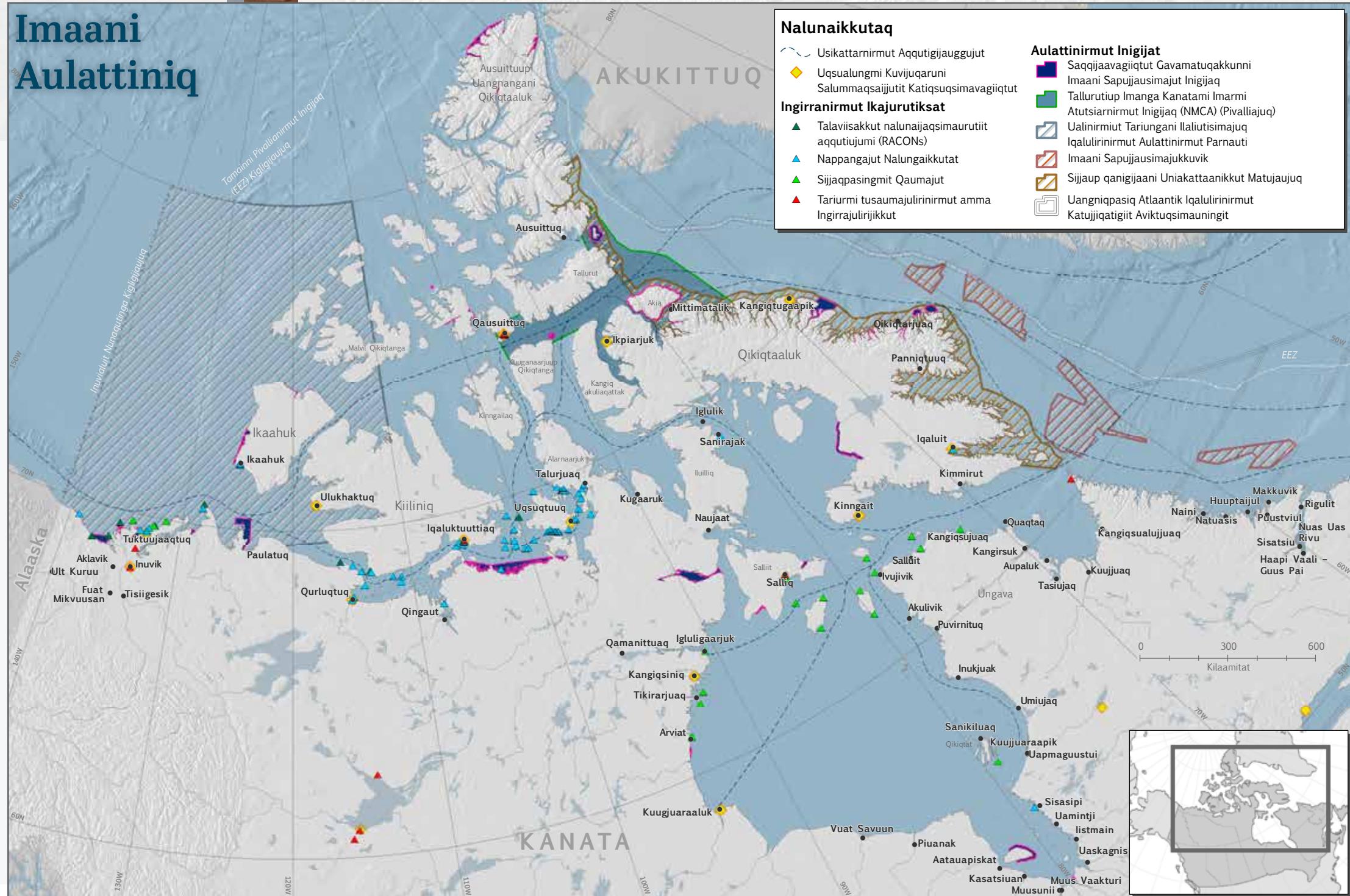
Iqalulirinirmut matujaujut

2014-mi, Ualinirmiut Tariungani Ilaliutisimajut Iqalulirinirmut Aulattinirmut Atuagaksaq pijariqtaujuq Kanataup Gavamanganut amma Inuvialuit pilirivii saqqitaujujut Inuvialuit Kingulliqpaamit Angirutikkut. Atuagaksaq aaqqiksuisimajut naliatiuinnaq niurritiqarnirmut iqualulirivik tauvani aaqqiksuisimattiarialik amma kajusiniqattiarluni, iqualutuungungittunut tamainnut uumaniaqqtut najugarminit attuaqatigiinninginni. Maannaujuq qaujisatulirinirmut tukisiumannginni imarmiutanit uumaniaqarvijunit tauvani, niurritiqarnirmut iqualugasugiaqanngittut maannaujuq. Taanna atuagaq taimaassainapalul ijuaqsijuq akiani Amialigait imanginni atuliqtitaulaqtumi 2009-mi. Kanataup Ukiuqtaqtunganta kanangnangata imanginni, niurritiqarnirmut iqualugasuktaqtumi Ukiuqtaqtumi Kingukpangnit (Pandalus borealis) amma Qaliralingnut, unuqtut inigijat upaktaujariaqanngittut qanuittutut iqualugasuutinut umiarjuarnuluunniit uvvaluunniit iqualugasugivijariaqanngittiammarikut. 2009-mi, angijumi inigijami tauvani Sannirutiup Imanganni matujaulaqtuq Qaliralinianirmut sapujijumalluti Tuugaalit ukiuqtaqtarninginni amma itijumi imaanitunti kumaujait katisimajuit amma iquutaujait. 2017-mi, matujausimajut ininga asijjiftaujuq amma tamainni iqqangani iqualugasuutini aturunniilaqalaqtuq.

- NUATAUSIMAJUT NAKINNGA ARNINGIT**
- Nunavit Inuqiangningit: Naasijjikut Kanatami, 2016.
 - Ualinirmiut Tariungani Iqalulirinirmut Parnauti: Nunaqaqqaqtulirkkut Kanatami, 2017.
 - Sijauq qanigjoani Uniaikattaaunik Matujauq: Imarmiutlirjikkut Tariurjuarjikkut Kanatami, 2014. Qalirlik (Reinhardtius hippoglossoides) – Northwest Atlantic Fisheries Organization Aviktuusmajutut o ilaliutisimajut Iqalulirinirmut Aulattinirmut Parnauti.
 - Imaani Sapujausimajukuvik: Imaani Sapujausimajukuvik, 2017. Imaani Sapujausimajukuvik.
 - Northwest Atlantic Fisheries Organization (NAFO) Aviktuusmajut: Northwest Atlantic Fisheries Organization, 2017. Aviktuusmajut. <https://www.nfno.info/Data/GIS>
 - Saqqiqayavagiitut Imaani Sapujausimajut: UNEP-WCMC amma IUCN, 2017. Nunaruomi Katisusmajut Sapujausimajut Inuit (WDFP). Airili 2017. www.protectedplanet.net.
 - Tallurut Imaq: NMCN: Oikotoni Inuit Katujjatigatigi, 2017.
 - Uqsalungimi Kuvijuaruni Salummaqsaqijutit Katiusqsimavagiitut: L Ross Avatirinirmut Qausijarnirmut Ltd., DF Dickins Associates LLC, Envision Planning Solutions Inc, 2010. *'Beaufort Sea Oil Spills State of Knowledge Review and Identification of Key Issues'*. Avatirinirmut Qausijarnirmut Kinajauqit Unikaalioq Naasootaa 177. Kalgari, 126 mappigtaq.
 - Aquitutqajukut Usikattarnirmut: Aqqigiaqtausimajut Ukiuqtaqtungat Kalimajinginni, 2009. Ukiuqtaqtumi Imakkut Usikattarnirmut Qausijarnirmut Unikaalioq amma aqqigiaqtausimajut naluqtausimajut taikan 2012-2014 exactEarth® qangataqtuoqtausimajut Nangminga Qausijapallajut (AIS) nuattisimajukut.
 - Ingrirnirut Ikajurutikat: Ingrirnirutikat Ingrirnirudni Parniamirut Uqalimaqqa.
 - Nunangnguaruutamut Nuatausimajut: Nunangnguaq Kanatami 1:1M, ESRI, Flanders Tarimut Pilirivik, Nunarjallatooq.

2013-mi, imaan kigligijaujuq Nunavummit Nunataarviusimajumi, nalimulluaqtumi taassumunga 12-ungasingnilingmi-majunik nunavuup imaqtinginni sijjami, matujausimajujq umiarjuarnut takinilingnut 100 isigalluan ungataanut (30 miitapalungut) uangnangaangani Sannirutiup Imanganni niganjut taikunga Sullualummu. 2017-mi, angijumi inigijumij tauvani Qikiqtaalaup Kirasanganani matujausimajujq iqqanganut tikiutivaktunut iqualugasuutinut sapujijumallugit kumajarnut katisimajunut amma iquutajarnullu; angijukkaniq inigijaq tauvanim Hattan Imangani, kanangnangaangani isirarninga Sullualummi, matujausimalauqtuq isumaqsunikkut iqualugasuutinut, angigigliaqtaulauqtuq amma matujaulluni maligakkut sapujijumamut iquutajarnik, kumajarnik katisimajunit, iqualungi, amma puijini.

Imaani Aulattiniq

UQALIMAAKKANNIRNIQ

INUIT AMMA AVATI

Aporta, C. 2011. "Shifting perspectives on shifting ice: documenting and representing Inuit use of the sea ice". *Canadian Geographer/Le Géographe canadien*, 55: 6–19.

Inuit Circumpolar Council (Inuit Ukiuqtaqtumi Katimajingit) – Kanata. 2008. *"The Sea Ice is Our Highway: An Inuit Perspective on Transportation in the Arctic"*.

———. 2014. *"The Sea Ice Never Stops"*.

Inuit Places. 2017. *Inuit Places Atlas*.

Inuit Qaijusarvingat. 2017. "About Inuit."

Inuit Sea Ice Use and Occupancy Project. 2017. *"Atlas of Inuit Sea Ice Knowledge and Use (SIKU)"*.

Inuit Tapiriit Kanatami. 2017. "About Inuit."

Laidler, G. 2007. "Ice, Through Inuit Eyes: Characterizing the importance of sea ice processes, use, and change around three Nunavut communities." Luuktaangunirmut Kingulliqpaqsiuq, Nunanngualirijik, Turaanntuup Silattuqsarvirjuangat.

Li, S. amma Smith, K. 2016. "Inuit: Fact Sheet for Inuit Nunangat." Statistics Canada (Naasajikkut Kanatami). Tikisaaksat naasautaa 89-656-X2016014.

Titirmiut Piqqusilirijiit Katujiqatigiit. 2017. *Inuit Qaujimajangit Nunannguat*.

Statistics Canada (Naasajikkut Kanatami). 2011. "Aboriginal Peoples in Canada: First Nations People, Métis and Inuit." *National Household Survey, 2011*. Tikisaaksat naasautaa. 99-011-X2011001.